

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 25. De rebus Paranensibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

jacere in terram nigram, eam enim præ aliis videri fertiliorem. Joannem Guardiam rogabat, magni faceret fufcas conchas, è quibus candidiffimas margaritas erueret. Porro celebri ostento Didacum Torres ad eam curam animatū olim fuisse, ab Joanne Salas, probatiffimæ rei fpectatore, didici. Olim è Panamenfi tractu in Peruviam nofter Didacus navigans moribundum Æthiopem, adhibita cautione, baptizabat; eo mortuo & in mare cum pondere, ut folet, dejecto, significavit adstantibus cupere fe maximè refcire ftatum defuncti Æthiopis: mirum dictū! aliquot horis poftquam depreffum effer cadaver, quamvis profpero vento veherentur, circa navim verfo in Cælum vultu, cum duabus avibus nive candidioribus corpori impofitis, apparuit; nemine ex vectoribus dubitante, eo fpectaculo defiderio Didaci Torres fuisse fatisfactum; & faufti coloris aves, verfosque cadaveris in Cælum oculos, relori non fruftrà Æthiopis felicitatem defignaffe.

DUM sic ferveret Æthiopum cura, nihilo frigidius Indi procurabantur. Apud Cuiioënſes Andreas Agricola & Chriſtophorus Deodatus ſubcenſitas Mendoçinæ urbi valles, & Montanas regiones, excuſſionibus continuatis excolentes, magnam Ethnicorum catervam baptizavere. Apud Araucanos, præter ordinarias ex locis vicinis animarum prædas, Vincentius Modolellus, & ejus ſocius, populos longè remotos, hoſtium incurſionibus & itinerum aſperitatibus infeſtos, luſtrantes, octo pagorum incolas, partim Ethnicos, partim Neophytos, Sacramentis expiavere. & In Inſula Sanctæ Mariæ quinquaginta Chriſtianos fecere. Conceptionis urbis Magiſtratus tres Barbaros bello captos fufcæ adjudicarat; duo è tribus, adnitate Rodericio Vaſquio, paulò antequam vitam finirent, baptiſmum admifere; tertius, pertinaciter recuſato animæ remedio, è ſcalâ etiam protrufus eſt: Sed, ô Dei, ad æternam gloriam mortalium indigniſſimum prædeſtinantis opus ſingulare! protrufus, abrupto fune benè licet craſſo, in terram toto pondere procumbit; attonitusque proclamat velle ſe fieri Chriſtianum; nolle ſe æternis deliciis privari: baptiſmum magno affectu poſtulat; quo poſt profeſſionem fidei impetrato, in furcam ruſſum actus, cum ſpe ſalutis æternæ vitam finivit. Captivi etiam alii, admiſſo baptiſmo, in libertatem ſibiortum Dei aſſerri ſunt. Sed ad Chiloënſes navigo, inopinatum Prædæ Valliſoletani funus cohoneſtaturus, vel ob id mihi poſteritati commendandi, quòd eximias corporis & animi dotes, extra mortalium omnium oculos, terrarum ultima petēs, abſconſum venerit. Duodequadraginta ætatis annos computabat, ex quibus duodecim in religione poſuerat, eâ virtutis opinionone, ut paulò antequam fatis concederet, perlata Româ ſint litteræ, quibus ad ſummum Societatis gradum admittebatur: quem licet morte præventus non aſſequutus ſit, ſperamus tamen non defraudatum præmio caritatis, quâ bonus Paſtor poſuit animam pro ovibus ſuis. Ibat ille, pro more, Inſulas Chiloënſes adnavigans, cum diſenteria tentari cepit: pergebat tamen proſtigatis viribus Barbaros omni ope curare, tantâ ſui incuriâ, ut ſub arbore ſedens, perſtante aurâ frigidiffimâ, totum panè diem in excipiendis Neophytorum confeſſionibus perduravit, donec eum vires in eo opere penitus deſicerent. Igitur celeri navigatione ad Hiſpanorum oppidulum revectus, tentatis nequicquam remediis, è vivis elatus eſt, tanto omnium mœrore, ut ob lachrymas & ſingultus vix juſta Eccleſiaſtica perſolvi potuerint. Hæc lamenta debebantur viro ad inſtituti noſtri atque Apoſtolicæ vitæ rationes apprime factò. Singulis diebus è ramali caſâ, aut cymbâ in proximam ſe ſylvam ſummo mane recipiens, acerbâ flagellatione corpusculum excipiebat, qua calorem mentis excitari ſibi aſſerebat. Hæc quaſi velitatione præmiſſa, aciem contra demones explicabat. Quæ verò ſpolia ipſe & Socii retulerint, ſuis temporibus narratum eſt. In Sanctæ Fidei & Boni-æris urbibus, earumque ditionibus, aliquot Ethnicos ad Chriſti caſtra tranſiſſe reperio.

PETRUS Romerus ad Paranam laborans, Patrum Franciſcanorum invitatu, ad duo oppida ab iis in mediterraneis fundata inſpicienda iteratò perrexit, ubi uberem planè fructum expiatis omnibus Neophytis, & quampluribus Ethnicis

CAPUT
XXIV.De Chiloënſi
Regni re-

bus

Multi apud
Chiloënſes
baptizantur.Apud Araucanos
cello
pagi poſtolicè
procu-

rantur.

Mirabilis
ſuſpenſi ho-

mimis con-

verſio.

Prædæ Socii
mori.

Fons.

Virtuti.

CAPUT
XXV.De rebus
Paranenſi-

bus.

Petrus Romanus plures baptizans.

Baptismo initiatis, percepit. In medio ad ea oppida itinere lapis visebatur, Ethnicorum superstitionibus famosus, quo ille disturbato, impietatis loco, pietatem sufficiens, spreto periculo, Crucem erexit. Itapuz Didacus Boroa sylvestria mapalia excutiens, in moribundam mulierem incidit, quam maritus minis terribat, ne Christianis se adjungeret; sed Didacus Boroa, intrepidus verbis castigato perfido conjugē, fœminam induxit, ut volens lubensque Baptismum peteret; quo suscepto versus celos animam efflavit. In tribus Paranz oppidis Socii nullum periculum subterfugientes, multaque prudenter tolerantes, numerum cœlestium, Ethnicos Neophytosque magno numero expiando, peste grassante auxere. Itapuz, tactu Sichemienſis Virginis icunculæ, mulier ob transversum partum laborans liberatur. Sub finem anni Petrus Oniatus, Provincialis Paranz, Sociis promunere inspectis, decrevit Urvaicam flumen usque ad portum Boni-aëris per centum & quinquaginta leucas ab Rocho Gonsalvio, quamprimum fieri tutò posset, explorandum, & secundi oppidi fundamenta ad ipsum Urvaicæ littus jacienda, & ad Paranam quarti oppidi foundationem adverso flumine omni ope ab Didaco Boroa tentandam esse.

CAPUT

XXVI.
Exploratio
Urvaicæ
fluvii di-
sturbatur.

1622.

IGITUR digresso Provinciali Rochus Gonsalvius, Urvaicæ littora usque ad portum Boni-aëris lustraturus, habito Neophytorum delectu, se dat in viam: quare cognita, Urvaicenses Ethnici suspicantes, Rochum Gonsalvium ad portum Boni-aëris tendere velle, ut in exploratam jam ab se terram Hispanos invitaret (duce eo qui sub Urvaicensis expeditionis initium Crucem ad Urvaicæ littus erectam deturbaverat concremaratque) armati, & cymbis impositi, magno tumultu progrediuntur: quam rem odorati Rochus Gonsalvius & ejus comites, periculorum certi, nec ignem excitare, nec in propatulo procedere satis audebant. Inter quos timores cum intempeſtâ nocte sub littoralibus sylvis ad quietem se componerent, audiunt secundo flumine magno fremitu descendere furiosorum hominum cymbas, distinctis vocibus Rochum ad necem destinantium. Unicum remedium in silentio ac tenebris fuit: quarum beneficio inobservatus Gonsalvius, postquam tumultuantes ab profluvio rapti longè jam aberant, eò, unde venerat, retrocedens, quantâ celeritate poruit Conceptionis oppidum repetiit: ubi habito Sociorum consulto, iter injunctum in aliud tempus dilatum est.

CAPUT

XXVII.
Rochus Gonsalvius oppidum ad Urvaicam frustra fundare tentat.

Barbarorum vastandi modus.

Apostolica venatio.

Pestis.

Ariolorum perverſitas.

EA re disturbatâ, ad secundum oppidum fundandum Rochus Gonsalvius animum adjecit: quod ut minimo vitæ discrimine faceret, generalem, ut vocant, venationem, ad quam campeſtres Urvaicæ populi undequaque invitarentur, per suos Neophytos institui procuravit. Porro ejusmodi venationis generalis hæc fermè est ratio. Indi venatores ingentem campum magno planè generali in orbem obsident: deinde ex conducto, diminuto æqualiter orbe, ad centrum, quo se struthiones, capræ, aliæque feræ, hominum sese circumcingentium metu, recipiunt, arctando properant, & in angustias redactas hilari sublato clamore maçant, atque in solemnes epulas decoctas comedunt. Ad solemnem hanc recreationem solent Indi se longè latèque invitare. Rochus verò Gonsalvius, egregius venator animarum, Neophytis suis se immiscens, præ se tulit desiderium ejusmodi venationem coram spectandi; sed reverà sub hac venationis specie occultabat consilium per se lustrandi loca fundandis oppidis opportuna, seseque in familiaritatem Ethnicorum insinuandi. Quod utrumque licet præstiterit, tamen quia immaturi adhuc erant & acerbi plerorumque animi, in præsentiarum novi oppidi constructio attentari non potuit. Adde, quoddè venatione redux, pestem in Conceptionis oppido reperit, quâ dispalati Neophyti Catechumenique, novam laborum materiam ipsi & locio, irrequietè sylvas & campos, ne quis in expiatus obiret, indagantibus, præbuere. Pestem fames excepit adeò lurida, ut plerique iterum, defectissimis licet viribus, sese ad remota loca effunderent, obvia quæque & noxia devorantes. Arioli, occasione abusi, spargebant in vulgus, ob receptam Fidem Christianam hæc mala cœlitus immitti: & Paranenses Ethnici per secretos calumniarum cuni-

culos